

FIRES

per Josep Palou

Espinavell és un poblet petit, situat en una recolzada de la vall de Molló. Quatre cases molt velles arrapades a un pendís de la muntanya, un contrafort del Costabona.

En aquest temps, la vall està encesa de color, el vermell dels faigs, els grocs dels teixos i freixes, els verds dels prats i els verds-grocs dels trèmols formen un conjunt que plau de contemplar. Sembla que la vall vulgui abillar-se per agradar als assistents a la fira que anyalment s'hi celebra el dia 13 d'octubre.

És una fira de bestiar rossam. Desgraciadament, parlar d'aquesta espècie, ens dol el cor al dir-ho, és parlar de decadència; d'holocaust?

Enguany, ja no es valoren les eugues pels matxos i mules que poden parir, sinó pels quilos de carn que poden posar sobre el taulell del carnisser. No interessa la continuïtat de l'espècie. No és rendible. Van de la fira a l'escorxador. Molt pocs tenen la sort de poder lluir una sella o tirar d'un carro o arada. Han canviat les coses i ja no es veu enlloc un mal rossí enganxat a un carruatge o donant voltes a una nòria.

A la vall de Molló hi hauran quedat, segurament, uns diners. També hi hauran quedat uns pastors decebuts al veure la sort que espera al seu treball de millorament i selecció d'aquesta espècie a la que molts han dedicat tota la vida.

Un temps enrera segurament, era diferent. Havia de fer goig veure'ls marxar formant escamots, per entre els faigs, pel mig dels prats, camí de la fira d'Olot, la fira de Sant Lluç que els esperava. Després a la fira de Banyoles, la fira de Sant Martíà i de Banyoles a la fira gran, la fira de Sant Narcís a Girona.

A Girona els esperaven els compradors de tot Catalunya i Aragó. Hi havia gent de la Terra Alta, de la Terra Ferma, del Baix Ebre, de l'Urgell, dels Monegros, de tot arreu... que volien fer-se amb els seus serveis, per a cultivar l'arròs a l'Ebre, per sembrar la plana d'Urgell, per a llaurar les oliveres de Les Garrigues i l'Horta del Segrià.

Els matxos i mules, fruit de l'aparellament de les eugues amb els ases, eren poc propensos a les malalties, dòcils, valents i soferts. Els criats en aquestes comarques resultaven de pel llustrós i tenien fama arreu i d'arreu eren sol·licitats. Cap allà anaven junt amb els cavalls i les eugues a treballar, a menjar del morralet i de l'estable, a beure del rec, a fer-se uns pencos tot anyorant l'herbei florit i els xaragalls dels Pirineus de la seva infantesa, del coll de la Marrana, de Coma d'Orri, de Roc Colom, de Pla de Carboners.... Esperant l'hora que per pencos fossin venuts als gitanos o convertits en sèu per greixar els eixos dels carros.

A la Fira de Sant Narcís s'hi remanaven moltes unces. Al dringar de l'or, hi acudien gitanos esquiladors, venedors de trajos, gitanes que deien la bonaventura.- Què..te la digo resalao?.- Bastaixos, camàlics, firetaires, estanyapaelles, xarlatans, esguerrats.. cares noves als burdells i un sens fi de forasters i gent que procuraven treure'n algun profit i que donaven a la fira un cosmopolitisme, un caràcter, que feia Fires.

En mig dels carros, una mica d'amagat, s'hi arreglava algun casori que ja s'havia embastat a la fira de Banyoles. Una pubilla i un fadríster que semblava que faria prova. També s'hi prenia mida per un bragué de trencat. Ho entenia que s'havien trencat una cosa, lo que no m'explicava era com se l'havien trencat. Al Saló Globo "el famós Grapat", molt acostats, hi marcaven el tango minyones i soldats.

A les voltes de la Catedral hi ressonaven greus els cants dels clergues en honor de Sant Narcís, el Sant Patró, espant de mosques i gavatxos. Les campanes ho pregonaven per la ciutat desganyitant-se al cloquer. A Sant Feliu es venerava el Sant i es recollia el cotó apropiat pel mal d'orelles.

Al mancar el bestiar rossam a la fira, per mi Girona es queda solament amb Festes de Sant Narcís. I pot ésser que solament amb unes festes de menjar, beure i ballar.

Aquelles Fires ja són només records que com fulles despreses d'un calendari rodolen emportades pel vent del temps cap al racó de l'oblit.

No cal pensar-hi massa. Cal mirar endavant. Cal mirar el futur de fit a fit, cal pensar que sí, que hi han coses que desapareixen i ens dolen perquè les hem viscudes i estimat però que segurament la seva desaparició comportarà un millorament per als qui venen darrera nostre.

Queda la satisfacció de pensar que hi ha coses que perduren i no canvien, com és el somriure i la il·lusió d'un infant davant d'una joguina, davant d'una nina, l'esforç dels pares per a complaure'l, les promeses de les parelles al voltant d'una paperina de xurros... Si això també es manipula que pot ésser que ja es manipula, si arribéssim, és un dir, a tenir granges de nens i nenes, per exemple, perquè el tenir-los propis ja no estigués de moda i es portés, per evitar-se molèsties, el comprar-los bons i fets llavors sí que la vida començaria a fer basarda...

